

Vestlandet

Skjøtselsplan for Hjellane, Bjorli, Stranda kommune, Møre og Romsdal fylke.

Bioreg AS Rapport 2011 : 25

BIOREG AS

Rapport 2011:25

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-172-6
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 31.10.2011
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden Ø. 2011. Skjøtselsplan for Hjellane; Bjorli , Stranda kommune Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2011 : 25. ISBN; 978-82-8215-172-6.		
Referat: Rapporten skildrer naturverdiar og artsmangfald for slåttemarka til gnr 23/3, Stranda, Hjellane, Bjorli. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å taka vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Øystein Folden 26.06.2011. Biletet er tatt mot nordaust, og syner i hovudsak den øvre delen midt i lokaliteten. Jordsmonnet er tynnare her, og artsrikdomen når det gjeld karplanter er størst i denne delen av lokaliteten.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Stranda; Hjellane, Bjorli	8
SØKBARE EIGENSKAPAR	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kjelder	12
Litteratur:	12
Muntlege kjelder:	12
Internett:	12
Ortofoto/kart.....	13
Bilete	14

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å taka vare på dei attverande slåttemarkane i Noreg vart det teke initiativ til å lage dei første skjøtselsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld denne slåttemarkslokaliteten på Hjellane, så har vi ikkje oppsøkt den tidlegare, men den er oppsøkt av ymse andre etter årtusenskiftet. Skildringa av lokaliteten som ligg i Naturbase er frå 2010 og er oppdatert i høve dei nye avsnittsoverskriftene. Vi har likevel funne det naudsynt å gjera nokre supplerande undersøkingar der, samt å ta ein runde på lokaliteten saman med eigar/brukar for å høyra hans syn på korleis skjøtselen bør gjerast, samt ein nokolunde semje om avgrensinga.

Hjellane, og den aktuelle lokaliteten, Bjorli ligg oppe i bakkane på sørsida av Storelva ved Stranda sentrum og er eksponert mot søraust. Skjøtselsplanen for området har som hovudoppgåve å taka vare på det opphavlege artsmangfaldet, og da ved ein skjøtselsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. Eventuelt kan det vera aktuelt å supplera med litt vår- og haustbeite om mogleg.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eigar og brukar av den aktuelle slåttemarka for velvilje og tålmod når vi har ringt og mast om opplysningar.

Mjosundet i Aure 31. oktober 2011

Tingvoll 31. oktober 2011

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla natureng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særeigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljå. Her finst mange raudlista beitemarkssopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunndal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarkar med fleire tørrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utformingar av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) finst langs kysten her:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med m.a. kystgrisøyre. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, grisøyre-utforming med m.a. blåstjerne og tusenfryd. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med m.a. kystgrisøyre, kjertelaugnetrøyst og småengkall. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med m.a. kystgrisøvre, vill-lin, hjartegras, storblåfjør og musekløver.

I tillegg er ei femte utforming identifisert i fjordstroka (O2-O1):

- Frisk fattigeng, marikåpe-raudknapp-utforming med m.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men utan dei typisk vestlege artene. Utreiinga er ikkje godt nok kjend.

Jordnøttengene har ei spesifikk norsk artssamansetjing: Viktige lokalitetar er m.a. Urangsvåg, Bømlø og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert fleire jordnøttenger. Kystblåstjernerdominerte slåttemarkar finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uvis. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. Dette har dels samanheng med det er gjort lite forskning i Rogaland. Men hovudgrunnen er truleg det moderne og intensive jordbruket utover 1900-talet med omfattande nydyrking, oppgjødsling og bruk av engfrø førte til at dei tradisjonelle slåttemarkene gjekk tidleg ut av drift. Fattig berggrunn, høg nedbør og gjødselpåverknad gjer at dei fleste naturengene som er att er fattig engkveineng med blåknapp, blåklokke, følblom og ryllik. Denne er mindre artsrik enn mange andre engtypar. I nordre del av fylket finst jordnøtt og kamgras i engene, medan det i den sørlege delen finst enger med blodtopp, blåmunke og engtjøreblom. På Jonegarden i Sauda, ein museumsgard der jorda er i statleg eige, er det både fattige og litt rikare enger og slåttemyr som med unntak av 10 år har vore drive samanhengande på gamalt vis. Her finst kvitkurle og nattfiol. Solblom, som og er funnen her, finst og i nokre få andre registrerte slåttemarkar, m.a. Serigstad i Time og på Funningsland i Hjelmeland. Ei anna slåttemark på Jæren som har lege brakk i lang tid, er hovudlokalitet for den sterkt truga arten jærtistel som her i landet berre finst i denne delen av Hå kommune. Særleg artsrike dyneenger finst på Jæren og Karmøy. Engslått på desse er lite kjend, men det er gjort forsøk på Åkrasanden der slått har auka artsmangfaldet.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad

avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gammalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

En bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakketørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt hø, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Einskilde stadar har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauene gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong. Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreining av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønska nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljossinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljossinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøduert vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljå eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500034662&language=0>

B. Stranda; Hjellane, Bjorli

SØKBARE EIGENSKAPAR (for Naturbase)									
*Namn på lokaliteten Stranda; Hjellane, Bjorli					*Kommune Stranda			*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00015252			*Sist registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik og Øystein Folden Øystein Folden				*Dato: 26.06.2011 23.10.2011		
Eventuelle tidlegare registreringar (år og namn) og andre kjelder (skriftlege og muntlege) Litteratur:							Skjøtselsavtale:		
<ul style="list-style-type: none"> - Jordal, J. B. 2011. Supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet i Norddal og Stranda i 2009-2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga, rapport 2011:01. - Norderhaug, A., Hansen, S. & Jordal, J. B. 2004. Storfjordprosjektet- Fagrapport om kulturlandskap i Indre Storfjorden og om utfordringar for forvaltninga. Møre og Romsdal Fylke, landbruksavingdelinga. Rapport nr. 1-2004. 240 s. 							Inngått år:		
							Utløper år:		
*Hovudnaturtype:					Utformingar:				
<ul style="list-style-type: none"> - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100 % 					Frisk fattigeng (D0104) 100 % andel				
Tilleggsnaturtyper:									
<ul style="list-style-type: none"> - Ingen 									
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig			Annan dokumentasjon (bilete, belagte arter m.m.): Ingen som vi kjenner til						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Vegetasjonstypar:	
< 20 m	X	God	X	Slått	x	Torvtekt	Frisk fattigeng (G4a) vanlig utforming		100 % andel
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning			
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
<p>INNLEIING: Skildringa er opphavleg skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på besøk av Liv Sterten og Bolette Bele 27.06.2002 (Norderhaug et al. 2004) og eige feltarbeid 10.09.2010. Skildringa er justert og litt omarbeidd av Finn Oldervik og Øystein Folden i samband med utarbeidinga av skjøtselsplan for lokaliteten. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som sær sars god, og truleg betre enn 5 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom slåttemark og meir gjødsla innmark. Ein har avgrensa den subjektivt minst gjødselpåverka delen i felt med GPS, og kontrollert mot grøn farge på ortofoto. Oldervik og Folden har justert grensene litt samanlikna med Jordal si avgrensing.</p>									

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligg på Hjellane (gnr 23/3) sør for Stranda sentrum langs vegen til Uksvika. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oscanisk vegetasjonsseksjon (O2).

NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR: Lokaliteten tilhøyrrer naturtypen slåttemark, utforminga frisk fattigeng (D0104). Vegetasjonen må for det meste definerast som frisk fattigeng (G4), der viktige mengdeartar er gulaks, engkvein, blåknapp, tepperot, blåkoll og smalkjempe. Karakterartar kan seiast å vera; Grov nattfiol, blåfjør, kjertelaugnetrøyst, kystgrisøyre, prestekrage og skogmarihand. Det er ikkje så enkelt å plassera denne i noko klårt definert undergruppe av frisk fattigeng. Difor har vi vald utforminga G4a, dvs vanleg utforming.

ARTSMANGFALD: Av plantar vart det i 2010 notert m.a. beitesvæve, blåknapp, bråtestorr, bustnype, geitsvingel, hassel, hengjeaks, hårsvæve, jonsokkoll, kjertelaugnetrøyst, knegras, kvitbladtistel, kystgrisøyre, liljekonvall, lækjeveronika, prestekrage, raudknapp, rognasal, skjermsvæve, skogfiol, smalkjempe, småsmelle, storblåfjør, tviskjeggveronika og tågebær. I 2002 vart det og påvist blåklokke, blåkoll, gullris, harerug, kvitmaure og tiriltunge. I 2011 vart følgjande artar påvist; Aurikkelsvæve, blåklokke, blåknapp, blåkoll, bustnype, engsyre, firkantperikum, grasstjerneblom, grov nattfiol, gulaks, harerug, heiblåfjør, hengjeaks, hårsvæve, jonsokkoll, kvitkløver, kvitsymre, kystgrisøyre, liljekonvall, lækjeveronika, prestekrage, raudkløver, raud jonsokblom, raudknapp, ryllik, røsslyng, skjermsvæve, skogmarihand, skogstorkenebb, smalkjempe, småsmelle, småsyre, storblåfjør, tepperot, tiriltunge, tviskjeggveronika, ugrasløvetenner og vårpengeurt. Førekomstane av beitemarksopp blei undersøkt 23.10.2011. Det vart berre funne ordinære artar, men medverkande til det noko magre resultatet kan vere at det såg ut til å ha vore noko frost. Ein reknar med at lokaliteten har godt potensiale for beitemarksopp. Beitemarksoppene 2011: Mønjevokssopp, grøn vokssopp, liten vokssopp, kritvokssopp og vrangjordtunge (VU) ca 30 fruktleamar, men truleg berre eitt mycel.

BRUK, TILSTAND OG PÅVERKNAD: Dei øvre delane av lokaliteten og særleg det midtre partiet har det største artsmangfaldet. Resten av området verkar litt gjødsla, noko som helst kjem av at graset ikkje har vorte fjerna frå marka dei seinaste åra. Slik var det også i oktober 2011: Fint slått, men graset låg igjen som strø. Øvst mot nordvest, og i midtpartiet er det skrinna i utgangspunktet, og attliggande gras får difor ikkje så kraftig verknad som på resten av arealet. Det kan også vere at eit tidleg tidspunkt for slått medverkar til fattigare artssamansetning på delar av arealet. Ein har ikkje nytta kunstgjødsla dei siste 20-30 åra, - dei siste ca 10 åra, heller ikkje naturgjødsla. I sørvestenden av lokaliteten er det eit areal som har vore pløygd for nokre år sidan. Dette skil seg noko frå slåttemarka, men er i ferd med å få igjen ein del av kvalitetane.

Tidlegare drift: Bjorli vart utskilt frå Hjellane så seint som i 1927, men mesteparten av den noverande dyrkamarka på bruket har ei lang historie som slåttemark då området før den tid vart nytta som "småslåttemark"¹ av hovudbruket på Hjelle. Denne opphavlege bruken kan kanskje vera ein av årsakene til artsmangfaldet på lokaliteten. Mykje av arealet er riktig nok fulldyrka etter 1927, men kantsonene er truleg intakte slik at dei har fungert som spreingssoner for dei mange naturengplantane her. Bruket fødte 1-2 kyr fram til utpå 1960-talet (kjelde: Lars Karstein Hjelle), seinare vart det berre sauer på Bjorli, omlag 10 i talet. Attåt at ein slo graset til vinterfor for sauene, så beita dei også vår og haust på innmarka. Dette vedvarte omlag til 2001.

Noverande drift: Etter 2001 har det ikkje beita dyr her, men det har vore slått kvart år, - riktig nok til noko ulike tider om sommaren og i seinare tid har slått ofte vorten gjort etappevis. Eigaren opplyste at det meste av graset no fekk ligga att på marka utan å verta fjerna, noko som normalt gjev ein ganske stor gjødslingseffekt. Lokaliteten er fint slått (2002, 2010).

¹ Det er forfattern av Stranda bygdebok, Gerhard Kjølås som nyttar denne nemninga i omtalen av Bjorli.

FRAMANDE ARTAR: Ingen framande artar vart observert på den avgrensa lokaliteten. Det er planta gran, nærast som hekk, langs delar av lokaliteten på nordvestsida , og det er platanlønn i området.

KULTURMINNER: Ingen spesielle.

SKJØTSEL OG OMSYN: Det er svært viktig med framhald i slåttten, men både tidspunkt for slåttten og måten den vert utført på justerast i høve noverande praksis. Det vil og vere positivt med beiting som gir litt trakk år om anna. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast. (For nærare opplysningar, sjå skjøtselsplan!)

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

VERDIGRUNNGJEVING: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av at det er ei intakt, lite gjødsla, velutvikla og artsrik slåttemark. I tillegg vart det funne mange fruktlekamar av raudlistearten, vranglodnetunge hausten 2011, noko som også er med på å dra verdien opp. Her er truleg eit brukbart potensiale for fleire raudlista beitemarkssopp, - i alle fall om skjøtselen vert noko korrigerert. For at lokaliteten skal halda på A-verdien er det tvingande naudsynt at skjøtselen vert korrigerert.

KARAKTERARTAR:

Grov nattfiol
Hårsvæve
Kjertelaugnetrøyst
Kystgrisøyre
Prestekrage
Raudknapp
Skogmarihand
Smalkjempe

RAUDLISTEARTAR:

Vranglodnetunge *Tricholoma walterii* (VU)
Ca 30 individ hausten 2011.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan:
31.10.2011

UTFORMA AV:
FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN

FIRMA:
BIOREG AS

EU89-UTM Sone 32
Ø=382826 N=6911426

Gnr/bnr.
30/3

AREAL (noverande):
4,6 dekar

AREAL etter evt.
restaurering:

Del av
verneområde? Nei!

MÅL:**Hovudmål for lokaliteten:**

- Lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av ev raudlista artar og karakterartar av naturengplantar skal haldast på dagens nivå, eller aukast.
- Det er også eit mål at den typiske jamne naturengstrukturen vert teke vare på i den grad han endå finst, men helst skal denne strukturen attvinnast også på dei stadane der det no er noko oppgjødsla pga graset som får liggja att på bakken.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast.
- Eventuell uttransport bør gjerast med lett reiskap som ATV eller elgtrekk. Om ein vil nytte tyngre traktor, bør denne berre brukast rett nedanfor lokaliteten.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast jf. artslistene over.
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast.
- Populasjonar av eventuelle raudlisteartar skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Lauvtrekratt og einer på slåttemarka skal ikkje førekoma. Vidare skal gran som eventuelt kjem inn på lokaliteten fjernast.

AKTUELLE TILTAK:**Aktuelle restaureringstiltak, utover dei generelle:**

- Rydding og fjerning av materiale

Aktuelle årlege skjøtselstiltak, utover de generelle:

- Sein slått - tidlegast slutten av juli eller først i august
- Raking, vending og bortkøyring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagars tørking.
- Om muleg bør det etterbeitast med sau/storfe²
-

Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timar	Kontroll /dato:
2012,	10 t à kr. 300,- kr. 3.000,-	seinhaust 2013 og 2015
2012	4,6 dekar à kr. 2.000,- = Kr. 9.200,-	2013
2012	Samla sum første året: <u>Kr. 12.200,-</u>	2013

UTSTYRSBEHOV:

- tohjuls slåmaskin vil lette mykje av slåtten
- ljà, rive, høygaffel
- ein bør helst unngå å nytta tyngre traktor til uttransport, det beste er å nytta ATV/jarnhest/elgtrekk eller lett traktor.

² I tilfelle må det setjast opp eit elektrisk gjerde.

OPPFØLGJING:

Skjøtselsplanen skal evaluerast innan 5 år:

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:

På denne lokaliteten er det viktig å følgja med om det dukkar opp sjeldne og/eller raudlista beitemarkssopp. Vi (Øystein Folden) oppsøkte lokaliteten 23. oktober 2011, men truleg hadde nattefrost gjort sitt til at det var heller lite å finne. Så vidt vi kjenner til har ingen oppsøkt denne lokaliteten i soppsesongen tidlegare?

Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	

Skjøtselsavtale partar:

ANSVAR:

Person(-er) som har ansvar for iverksetjing av skjøtselsplanen.

Kjelder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Jordal, J. B. 2011. Supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet i Norddal og Stranda i 2009-2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga.

Storfjordprosjektet - Norderhaug, A, Hansen, S. & Jordal, J. 2004. Fagrapport om kulturlandskap i indre Storfjorden og om utfordringar for forvaltninga. Møre og Romsdal Fylke, Landbruksavingdelinga. Rapport nr. 1-2004.

Kjølås, G. 1954. Stranda bygdebok, første del. Gard og Grend. Utgjeve av Stranda kommune med stønad frå Stranda Sparebank. s. 325-327.

Muntlege kjelder:

Lars Karstein Hjelle, Bjorli, 6200 Stranda

Tlf. 48 07 77 28

Internett:

Dato

01.10.11

01.10.11

Nettstad

Direktoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)

Artsdatabanken, [Rødlista](#) og [Artskart](#)

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet frå Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten sentralt i biletet. Som ein ser er det nordaust i den gamle lokaliteten (grønt) gått ut noko areal. I søraust er det lagt inn noko areal som ikkje var med i den gamle lokaliteten.

Bilete

Figur 3. Foto; Øystein Folden, 26.06.2011 ©. Biletet er tatt mot søraust og syner den søraustre delen av lokaliteten. Det er slått fint, men såpass tidleg at ein berre får ei avgrensa frøing av karplantene. Heilt i forgrunnen eit parti som blir slått seinare, og som er meir næringsfattig og meir riktblomstrande.

Figur 4. Foto; Øystein Folden, 26.06.2011 ©. Dette bildet er av nordaustre hjørnet. Denne delen er tatt ut av lokaliteten då det viste seg at teigen var pløygd og gjødsla for få år sidan. Langs berget er det framleis ei smal stripe med restar av den gamle slåttemarka.

Figur 5. Foto; Øystein Folden, 26.06.2011 ©. Rett vest for den sørlegaste delen av lokaliteten er det oppkvista einer på areal som ikkje blir slått.

Figur 6 Foto; Øystein Folden, 23.10.2011 ©. Nordaustre del av lokaliteten i forgrunn, øvre, midtre del i bakgrunnen. Fint slått, men graset ligg igjen. Ei jordtunge blei funne ved sidan av berget heilt til høgre i biletet.